

М. Петренко (1817-1862). Життя і творчість"

План

1. Біографічні відомості.
2. Особливості ліричного доробку М. Петренка.
3. Віктор Забіла – типовий поет-романтик, співець людського почуття.
4. Збірка "Співи крізь сльози" – своєрідна матеріалізація основної настроєвої тональності світосприймання В. Забіли.

Література

1. Гончар О. Зачарований небом: романтичний світ М.Петренка // Слово і час. – 1997. – № 11-12. – С. 21-26.
2. Даренська Т. Михайло Петренко і Тарас Шевченко. Паралелі основних світоглядно-поетичних тем (До 185-ти річчя від дня народження М.Петренка) // Українська мова та література. – Ч. 9 (265). – 2002. – С. 4-5.
3. Крижанівський С. Михайло Петренко: вчора, сьогодні, завтра // Слово і час. – 1993. – № 11. – С. 10-16.
4. Лобовик І. Поет гіркого кохання // Газета для жінок. – № 4. – 1993. – С. 5.
5. Нудьга Г. Два поети-романтики // Віктор Забіла. Михайло Петренко: Поезії. К.: Радянська письменник, 1960. – С. 3-9.
6. Овчаренко І. Йому жити у віках (Михайло Петренко). – Слов'янськ, 1997. – 40 с.
7. Петренко Михайло // Українські поети-романтики. Поетичні твори. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 286-307.
8. Яцюк В., Федорук О. Портрети Віктора Забіли // Слово і час. – 2009. – № 2. – С. 52-55.

У 1817 році у м. Слов'янську, у родині зубожілого дворянина Миколи Гавриловича Петренка, хата якого була збудована на вигоні між річками Бакай і Торець, що потім був названий Торецьким хутором, народився син Михайло, майбутній автор відомих пісень "Дивлюсь я на небо та й думку гадаю..." та "Взяв би я бандуру..." Батько майбутнього поета був людиною м'якої вдачі, прекрасним рибалкою і мисливцем, любив природу. Він орендував землю у заможного купця Марченка.

Мати Михайла любила розповідати синам, а їх у неї було ще двоє – Павло і Олексій, про те, як на їхньому хуторі одного разу копали льох і знайшли скарб: срібні речі, мідні хрестики й рештки церковного посуду. Це були німі свідки набігів турків і татар на Україну XVI-XVII віків. Вразливий Михайло, затамувавши подих, слухав розповіді, у його уяві поставали широкі степи України, татарські напади, сумне життя полонених у турецько-татарській неволі. Можливо, під впливом цих розповідей і уявних картин народжувались його вірші про минуле України, про козацьку славу.

Михайло, за розповідями сучасників, ріс тихою і лагідною дитиною. Любив самотність. Отож купець Марченко порадив батькам віддати хлопця до школи. Взимку, коли замітало хутір снігом і відгороджувало його від міста, Михайло жив у Марченків. Поетична натура хлопця вбирала в себе всю красу української природи. А пізніше у циклі поезій "Слов'янськ" він, зачарований пишнотою розкішних садків і луків, буде писати про красу земного раю. Спочатку Михайло навчався у Слов'янську. І.Овчаренко згадував

П.Грабовського (він збирав відомості про М.Петренка в Харкові в II пол. XIX ст.) і писав, що той входив до літературного гуртка П.Кореницького, який збирався в сім'ї Писаревських, де шанували народну пісню та літературу. І тому І.Овчаренко зауважував, що Писаревські виїхали з Харкова у 1833 році, а М.Петренко вступив до університету у 1836 році. Це підтверджує, що до гурту Писаревських М.Петренко належав ще будучи учнем гімназії у Харкові.

У Слов'янську М.Петренко пережив гіркі хвилини нещасливого кохання до Галі, доньки купця Марченка. Про шлюб з багатою Галею не могло бути й мови. Батьки одружили її з багатим і знатним нареченим, і вона нібито виїхала з ним за кордон. Ця ситуація породила вірші про нерозділене кохання. Майже кожна його поезія наповнена сумом про нерозділене кохання, про ту, до якої линув душею і серцем: "Де ти живеш, Галю, сердешна голубка".

Г.Нудьга писав, що, мабуть, ще в школярські роки М.Петренко втратив батька, який загинув десь на чужині. Про це розкаже майбутній поет у творі "Батьківська могила": "Покинув нас і нашу матір; / Скажи, нащо в далекій стороні, / Без рідких сліз, в чужій землі; / Ти ліг, мій милий тату, спати?". У поезії змальовано типовий для романтичної уяви образ подорожнього, що вирушає в далекі світи шукати могилу батька. Очевидно, звідси і згадки про своє сирітство та бідність, про що писав А.Метлинський.

Світогляд М.Петренка формувався в гімназії, а потім в університеті, де тоді читали лекції відомі письменники: П.Гулак-Артемівський, М.Костомаров, А.Метлинський, І.Срезневський.

Правнучка поета Н.Петренко-Шептій припустила, що він був знайомий із Г.Квіткою-Основ'яненком, що проживав в Основі, на околиці Харкова, і радо приймав у себе діяльних учасників літературно-мистецького життя міста.

Про те, що М.Петренку жилося нелегко, читаємо в листі А.Метлинського до І.Срезневського від 30 липня 1840 року, де той, говорячи про видавця альманаху "Сніп" О.Корсуна, писав: "...цей Корсун назбирав малоросійської всячини, але тут же з'являється поет істинний не рівня нам, студент бідний, без роду й племені, такий собі Петренко" (підкреслення А.Метлинського).

У 1841 р вперше в альманасі "Сніп" було надруковано сім поезій М.Петренка; у 1843 – ще дві поезії в альманасі "Молодик".

Де перебував М.Петренко три роки після закінчення юридичного факультету Харківського університету в 1841 році невідомо.

13 червня 1841 року, за матеріалами Харківського обласного державного архіву, його призначено на посаду канцелярського чиновника в Харківську палату карного суду. 14 серпня отримав чин губернського секретаря, а 19 вересня став старшим помічником столоначальника. Підвищення по службі продовжувалося: з 17 серпня 1846 р. він – столоначальник карного суду, йому присвоєно чин колезького секретаря.

Причиною падіння кар'єри М.Петренка (з 17 жовтня 1847 р призначений на посаду секретаря Вовчанського повітового суду) літературознавці називають справу Кирило-Мефодіївського братства на тій підставі, що у знайдений П.Журом доповідній записці харківського генерал-губернатора Д.Бібікова цареві поряд з винуватцями називались імена Т.Шевченка і М.Петренка.

Перебуваючи у Вовчанську, М.Петренко звертався до Харківського губернського прокурора з проханням дозволити йому відвідати хвору матір.

У 1848 році в "Южном русском сборнике" А.Метлинського вміщено 16 віршів М.Петренка як окремої збірки "Думи та співи".

З 6 липня 1849 р. М.Петренко працював повітовим стряпчим у Лебедині. Офіційно стряпчі при судах були помічниками прокурорів і захисниками казенних інтересів, а також служили радниками прокурора, мали право вимагати всілякі справи, що стосувалися казни, малолітніх та ін. Вони наглядали за порядком, стежили, щоб нікому не завдавалось утисків і виконувалися всі закони. Свої обов'язки М.Петренко виконував ретельно, захищав бідних і знедолених. К.Шептій, підтверджуючи це, наводить судову справу ув'язненої Дарії Романової в Лебединському тюремному замку за дрібну крадіжку та бродяжництво. Це кріпачка поміщика Дерюгіна Лебединського повіту. Через нестерпні умови життя та нелюдське ставлення пана від нього втекла і під вигаданими прізвищами (Єфросинія Ігнатенко, Єфросинія Чистюкіна) мусила тинятися по світу, поки не була арештована. Засуджена до 40 ударів різками, роком тюремного ув'язнення і заслання на довічне поселення до Східного Сибіру. Її відправили на показ поміщикаві, але та знову втекла, і знову була впіймана. Стряпчий М.Петренко дає розпорядження про повернення її в рідне село і додає, що, коли поміщик Дерюгін не зможе дати переконливих доказів відносно того, що вона вчинила при втечі злочин, то не відсилати її в губернське правління для заслання, а повернути на постійне місце проживання, що й було зроблено за присудом Лебединського земського суду.

І все ж губернський прокурор піддав стряпчого М.Петренка суворому осуду. Після цього його довго не підвищували й не заохочували по службі. Тільки в 1853 році йому присвоєно чин титулярного радника (цивільний чин 9 класу, який давав право на особисте (неспадковане) дворянство, яке мав його батько).

Отже, М.Петренко утвердив себе в Лебедині знатною людиною, непересічною службовою особою царської Росії, після революції 1917 р. про таких, як він, ще й українського письменника, не можна було згадувати.

Якийсь час працював наглядцем повітового училища. Був одружений з дворянкою Анною Євграфівною Миргородовою. Тут у них народилися діти: сини Микола та Євграф і доньки Людмила, Варвара та Марія. Не всі вони вижили.

М.Петренко брав участь у Кримській війні і нагороджений бронзовою медаллю "В память о войне 1853-1856 гг".

У червні 1859 року, за переказами, що збереглися в родині Петренків, він познайомився з Т.Шевченком, який виїхав із Москви разом з поміщиком Д.Хрущовим у його маєток на хутір Лихвин, біля Лебедина. Вірш "Дивлюсь я на небо..." Т.Шевченко власноручно переписав собі в альбом. Тут у місті і на хуторі Т.Шевченко написав два пейзажі, подарував з написом Н.Хрущовій, дружині поміщика, автограф вірша "Садок вишневий коло хати".

Т.Шевченка радо приймали і в Лебедині, особливо брати Олексій і Максим Залеські, а також Отто Максимович Цеге фон Мантейфель, який навчався в Академії мистецтв і служив у російському війську. Очевидно, М.Петренко, місцевий заступник прокурора, знав, що поїздка Т.Шевченка в Україну супроводжувалася негласним поліцейським наглядом, і бажав залишитися в тіні, щоб себе і сім'ю не позбавляти засобів до існування.

25 грудня 1862 року М.Петренко помер у чині колезького асесора. Похований у м. Лебедин Сумської області.

Найповніша збірка поезій М.Петренка та В.Забіли вийшла у 1960 році.

Портрет М.Петренка не зберігся. І тому доречно піти шляхом, який Осип Маковей колись назвав "подарованим лицем". Не зберігся і портрет М.Шашкевича, і його вирішили встановити за подібністю сина Володимира та описом поетового товариша Теодозія Лежогубського. Відомий художник Іван Труш намалював портрет Маркіяна. Сучасники, що знали його, констатували портретну схожість.

За переказами, онук М.Петренка був схожий на діда. Враховуючи прецедент з М.Шашкевичем, портрет онука Бориса Миколайовича Петренка служить за портрет М.Петренка.

Творчість М.Петренка цікавила багатьох письменників та літературознавців: П.Грабовського, А.Метлинського, М.Петрова, А.Шамрая, Г.Нудьгу, С.Крижанівського, П.Хропка і багатьох інших.

Основу поетичного доробку М.Петренка, яка й визначає його місце в українській поезії, є медитативно-розмислова лірика. Настрої туги, незадоволення, відчуженості від світу, трансценденція героя поза межі емпіричної дійсності – це ознаки психологічного романтизму у найбільш точному значенні слова. Наслідуючи літературні і фольклорні зразки, М.Петренко здійснив самобутньо-індивідуальне проникнення у внутрішній світ особистості в момент її романтичного поривання.

У творчості поета поглиблюється усвідомлення нещасливої долі, особливої "міченості" героя. Присутній мотив навмисної нав'язливості нещастя, яке буквально переслідує героя, з одного боку, сприяє поглибленню етико-психологічного змісту, а з іншого – іноді трактується як своєрідна "обраність", що має певну естетичну привабливість, культивовану романтизмом.

Герой лірики має відчуття сирітства найперше у плані метафізичному ("Весна", цикл "Небо"), ґрунтоване на дійсному факті ("Батьківська могила"), відкинутість особистості за коло звичайних житейських стосунків ("Чого ти, козаче, чого ти, бурлаче...", "Як в сумерки вечірній дзвін"), пережита розлука та нещасливе кохання ("Тебе не стане в сих місцях", цикл "Недуг").

Вони говорять про те, що найзначніші впливи на вірші М.Петренка мала сучасна поету народна пісня, поширений міський романс і Т.Шевченко, який розкрив йому перспективи поетичної творчості рідною мовою. "Кобзар" зумовив поетичні інтонації "ранньої" лірики, відбір народно-пісенних зразків, тематику: "Думи мої, думи мої, / Де ви подівались, / Нащо мене покинули, / Чому одшурались?" ("Думи та співи").

М.Костомаров згадував про "меланхолійний характер" творів М.Петренка, що у своїх поезіях він, як правило, звертався до своєї батьківщини. Певна частина віршів пройнята відгомонам романсової лірики.

Сучасники відзначали, що поезія М.Петренка формувалася і під впливом М.Лермонтова, чому є свідченням епіграф до його першої друкованої поезії "Недоля": "В минуту жизни трудную теснится в сердце грусть... Лермонтов".

Зрозуміло, спілкування з "харківськими романтиками" також наклало свій відбиток на формування романтичного світогляду поета. Всі вони, переважно

студенти, захочені до діяльності потребами української літератури прикладом німецьких, польських і російських романтиків, охоплені романтичним ентузіазмом, листувалися і в листах формували своє розуміння романтизму.

М.Петренко був надзвичайно вимогливим до своєї творчості, по декілька разів переглядав свої вірші, наново редагував, робив чимало правок, удосконалював художній текст.

Літературна діяльність М.Петренка тривала лише кілька років і тому не вийшла з періоду поетичного навчання. Але те, що йому вдалося зробити – подати прекрасні зразки інтимної медитативної лірики, ліричного романса, а це 25 поезій, привернуло заслужену увагу.

Провідний мотив поетичної спадщини М.Петренка – типовий для поетів-романтиків: туга за рідним краєм, сирітство, прагнення відірватися від земної непривітної "буденщини", поринути у "високості", пізнати красу всесвіту.

А.Шамрай відносив М.Петренка до третього покоління харківської школи романтиків, але це був іще далеко не пізній етап у розвитку романтичного напрямку в українській літературі. У його поезії маємо найбільш істотні ознаки романтизму, бо вона передає глибину внутрішнього світу романтичної особистості.

М.Петренко – глибоко національний український поет, чутливий і вдумливий. Він виступає як типовий поет-романтик 30-х років у циклі "Небо". Це була нова інтимна, психологічна лірика.

У поезії "Дивлюся на небо та й думку гадаю..." він окреслив ті обставини життя героя, що спонукали його шукати розради у небі, мріяти про "крилля", на яких міг би долетіти до хмар, "подальше од світу". Естетизація природи як аналога душі, втеча від жорстокого світу – це протест проти дійсності. Поза самотності, самотності душі, світова скорбота – вираження внутрішнього світу особистості і разом з тим ненастанного пошуку гармонії, єдності зі світом. Поряд з мотивом нещастя постає проблематика долі, яка теж нещаслива, бо герой самотній, він сирота в країні, сирота у Всесвіті: "Чужий я у долі, чужий у людей: / Хіба ж хто кохає нерідних дітей?" Можливо цій поезії М.Петренка судилося б хрестоматійне забуття, якби її не вподобала випускниця Варшавської консерваторії, харківська вчителька музики, дочка поета і лікаря Володимира Александрова – Людмила, яка й поклала сумовито-втішливий текст на ноти. Після творчого спілкування композиторки з Федором Якименком, братом славетного Якова Степового, пісня в його аранжуванні ніби здобула крила для простору. Але особливо проникливо звучить вона в устах народного артиста України Анатолія Солов'яненка. "Скільки в його голсі смутку й поривання, незабутніх надій і великого страждання, що слухачі вмить проймаються зачаєною тугою за вимріяною долею та щасливим сподіванням на кращі часи", – зазначав Микола Шудря. А юнак із Узина, що під Білою Церквою, космонавт Павло Попович, заспівав цю пісню на зоряній орбіті. Він розповідав: "Летиш над планетою. Земля така голуба-голуба. Тихо. Аж проситься заспівати... І мимохіть виривається із грудей "Дивлюсь я на небо..." Тільки вже з іншого боку – з космічного безмежжя. І оживає твоє тіло в невагомості. Й бадьоріше тріпоче серце. І відчуваєш у самоті той незвичний прилив снаги, яку може дати людині лише пісня..."

Поет розбудовує ліричне "я", намагається надати йому масштабних

внутрішніх вимірів, пробує вималювати ліричного героя, розкрити індивідуальні почуття особистості: "По небу блакитнім очима блукаю. / Й за думкою думку туди посилаю; / Тону там душею, тону там очами / Глибоко, глибоко поміж зіроньками..." ("По небу блакитнім очима блукаю").

У вірші "По небу блакитнім очима блукаю..." розкрито натхненний стан злиття поетового "я" з безмірним небом, розчинення уявне, на грані реальності й марення у ньому: "Душа моя в небі, як ніч, простяглася, / Глибоко, глибоко змією впилася / І п'є не нап'ється і серцем, й очами / Тій радості вволю, що вище над нами".

"Гносеологічний" аспект тієї ж картини задивляння в небо представлений у поезії "Схилившись на руку, дивлюся я". Містична дія неба вражає героя, її дія йому не зрозуміла: "Чого твоя журлива мова / Моїй душі невідомо? / І мова ся, й велика річ / Для мене темна так, мов тая ніч". Стихія неба близька героєві. У ній він бачить розв'язання всіх конфліктів, проблеми існування. Романтичного героя циклу характеризує космізм переживання. У поезіях постає як ідеал єдність індивідуального людського існування з безміром простору й часу, представленого небом. Конкретність образу неба, подання його в різних станах (вечірнє, вкрите хмарами, блакитне) уможлиблює для сприйняття героя злитість реального і уяви, конкретного об'єкта переживання і піднесеної душі. Отже, самотність художнього мислення поета – у варіативному зверненні до одного й того ж предмета, своєрідна циклічність викладу.

Українське поетичне слово М.Петренка є інструментом індивідуального самовираження, вислову найзаповітніших душевних глибин, поза якими неможливим є досягнення повноти особистості.

Цикл "Слов'янськ" – медитативна лірика особистісного плану з уславленням "слов'янської дівчини" та патріотичною хвалою слобожанській пісні: "Зате ж лучалось скільки літ / На стороні чувать пісні чужії / У горах, на морі і нічю в тихім сні! / Бувало – і від них серденько дуже нис; / Та все не те, що слов'янські пісні!" ("Чи бачив хто слов'янську дівчину").

Образом цих поезій виступає не стільки саме місто, скільки враження від пісень, що їх співають дівчата з рідного міста, а слов'янські пісні – це "рай цілий радості і пекло мук". Послідовне варіювання кількох мотивів (герой на чужині, туга за рідними місцями, за піснями, які над ними звучали, тощо) працює на створення смислової та стильової цілісності циклу. Виразно звучить у творах мотив нездійсненності особистого щастя у тодішньому суспільстві. Ліричний світ героя протистоїть гнітючій дійсності, яка давить і калічить святі людські почуття і поривання. У циклі раз у раз бринять нотки щирого болю від людських страждань: "В яких містах / Я не бував! Од моря і до моря, / Блукаючи, пройшов я світ. / Чого не бачив я? А більше горя...".

Різною мірою фольклоризму позначені вірші "Ой біда мені, біда", "Туди мої очі, туди моя думка". Він вражений піснями, що лунають з уст найкращих, як йому здається, дівчат, і він намагається конкретизувати їх всіма можливими засобами: пейзажними описами, передачею динаміки внутрішнього стану, фіксуванням настрою пісень – реального й метафоричного обширу їх звучання: "А тут і ви, мов з неба де взялись, / Уперш заплакали, а далі затужили, / Вздохнули на горах, в дібровоньці занили, / А потім вдалині музикою залились!" ("Рай цілий радості і пекло мук"). Для поета характерне розкриття

почуттів ліричного героя через народні образи-символи. Сюжети, художні засоби, мелодика – фольклорні: "Минулися мої ходи / Через огороди, / Минулися мої лази / Через перелази. / Лихо мені, горе мені, / Молодій дівчині: / Чорні брови козацькії / Завдали кручини" ("Минулися мої ходи").

Іноді поет вносить у свою творчість риси надмірної чутливості, сентиментальності. Любовна лірика його зворушлива, образи підкреслено сльозливі, що є даниною тогочасній романсовій ліриці: " Чого ти, козаче, чого ти, бурлаче, / Як вітер осінній в діброві заплаче, / Головоньку схилиш, слізьми обіллешся, / Від думки, від горя у поле плетешся?" ("Чого ти, козаче...").

У циклі любовної лірики "Недуг" варіюється мотив нерозділеного кохання, нарікань на долю. Вірш "Ходе хвиля по Осколу" стилізований у дусі народної пісні: "Покотилась буйна хвиля / На жовтий пісочок; / Де ти, милий, чорнобривий, / Сизий голубочок!".

Зітхання, скарги на долю закінчуються тим, що в четвертому вірші автор сам розглядає свій стан як хворобливий і зізнається, що йому доведеться самому "Нести на небо ... тугу".

Літературознавці стверджують, що М. Петренко був одним із перших українських поетів, який здійснив спробу психологічного поглиблення любовної теми (маємо ознаки психологічної деталізації у змалюванні пристрасті, туги). Його лірика близька до психологічної лірики Т. Шевченка: "...там за горою, де зіронька сяє, / Там, там моя мила голубка витає, / Закрилась від мене і небом, й горами, / А я тут zostався з горем та сльозами".

Поет емоційно посилив і оживив уявлення про любов як страждання, відмітаючи при цьому стереотипні, тривіальні значення (як "солодкого", приємного страждання). Отже, любов, у трактуванні автора, містить у собі елемент реального душевного болю і прикрості, проте поза цим усім розкривається у неповторній змістовності. Тема страждання від любові конкретизується у зіштовхуванні цього почуття з різними обставинами й ситуаціями; на змалювання його мобілізують емоційно насажені лексичні значення, експресивні образи, у яких інколи вчувається стилістика романсу.

М. Петренко, зображаючи стан закоханого як справжню муку, звеличує почуття кохання, йде шляхом введення морально-етичного, високого поцінування свого "недугу": "І так любов мою земну / Я за могилу понесу / Не як той гріх, як правду тую, / Угодну Богу і святую...".

У так званій рольовій ліриці маємо спробу гумористичного трактування любовної теми, надання певного еротичного відтінку спілкуванню героя з природою, а далі й розчиненню його в її стихії.

Поетові не були чужими й баладні пісенні твори. У нього простежуємо дві стильові манери: одна йде від пісенного фольклору – наявна стилізація народної пісні з використанням її фрагментів, друга – від літературної традиції, зокрема від російської поезії.

Історичну тематику порушив М. Петренко у поезії "Іван Кучерявий" та баладі "Гей, Іване, пора...", побудованій на фольклорних колізіях, але з додержанням канонів романтичної школи: "Ой вітру-вітру! Ти бистріш / Лети ж до милої скоріш: / Скажи ти їй, нехай не плаче! / А ти, мій коню, як скоріш / Мене до милої примчиш: / Тобі за те я гарну зброю / В татар добуду, золотую!..".

Отже, М. Петренко був оригінальним, талановитим поетом. У його творчості визначаються нові тенденції, нові образи; він намагався вийти за межі фольклорної поетики, творчо сприймав кращі зразки тогочасної української і російської лірики.

Віктор Забіла (1808-1863) – типовий поет-романтик. Біографія поета – у його віршах. Сучасники охрестили його «поетом гіркого кохання» і він не зрікався цього.

Народився на хуторі Кукуріківщина під Борзною на Чернігівщині, в родині дрібного поміщика. Відомості про рід збереглися від 16 століття, від козака Михайла Забіли. Прадід був «значковим товаришем і наказним сотником», дід став борзнянським повітовим суддею і дістав титул колезького асесора. Дядьки поета були: один – сотником Борзнянської сотні, другий – борзнянський повітовий маршалок. Батько його був суддею нижнього земського суду, титулярним радником. Мати – донька сотника. Батько помер, коли Віктору було ледь більше року. Мати залишилася з трьома хлопчиками і донькою.

Дитинство В. Забіли пройшло на рідному хуторі. Потім були два роки навчання в Московській губернській гімназії і навчання в Ніжинській гімназії вищих наук князя Безбородька, де він вчився разом із М. Гоголем і Кукольником. Там він зробив першу спробу віршування. Це була данина моді – в гімназії навчали віршуванню. По закінченню гімназії 20-річний В. Забіла вирішив робити військову кар'єру, вбачаючи в цьому своє життєве призначення. З 1825 р. по 1834 р. перебував на військовій службі, а потім назавжди повернувся на Чернігівщину.

На початку 40-х рр. вийшла його збірка «Співи крізь сльози». Він відразу зарекомендував себе не початківцем, а представився на огляд як зрілий український поет, який посів почесне місце серед відомих тоді О. Афанасьєва-Чужбинського, Л. Боровиковського, Є. Гребінки, П. Куліша.

Поезія любовної драми становить більшу частину доробку В. Забіли.

У 1831 р. отримав відпустку в драгунському полку і вирушив з Москви до рідної домівки, на Борзнянщину. Там чекала на нього мати, брати і сестра. Це була перша відпустка за шість років служби на чужині. На хуторі Мотронівка познайомився з Любою Білозерською, коханням свого життя. Симпатії були взаємними, і відбулися заручини. Вони були щасливими, сподіваючись, що Віктор подасть рапорт про відставку і вони заживуть розміреним неспішним життям статечного повітового поміщика. Але наприкінці відпустки Віктор захворів, і віспа спотворила йому лице, тому попрощатися до нареченої не поїхав, був певний: чекатиме. Рапорт В. Забіла подав одразу, але довелося чекати два роки, доки надійшов наказ про звільнення (25 січня 1834 р.). По поверненню отримав звістку про те, що батько Л. Білозерської примушує доньку вийти заміж за іншого, удівця-поміщика Ілька Боголюбцева. А вона не могла піти проти батьківської волі. Не допомогла і ображена мати зневагою древнього козацького роду Забіл і не опустила до з'ясування стосунків із сусідами.

В. Забіла шукав зустрічі з коханою, намагаючись її переконати в хибності кроку. Тоді написав пісню «Повз двір, де мила живе», у якому радісні очікування

змінюються смутком:

Повз двір, де мила живе,
Я проїхав двічі,
Да не бачив голубоньки
Ні разу і ввічі...
Ой як вірно мене любиш,
Буде мжить з тобою
Цілий вік, моє серденько,
Як риба з водою.

Подальше розгортання подій продовжено у віршах «Весілля», «Соловей», «Голуб», «Кохання», «Розлука». Твори присвячені мотивам гіркого кохання, дуже схожі на народні пісні:

Два вже літа скоро пройде,
Як я закохався.
Якби знав я своє горе,
Лучче б був не знався...

І за часом вони були першими, в міру того, як проходила життєва драма поета – любов, заручини, відмова, одруження коханої з іншим. Гіркі нарікання на долю, ремство на невірну, самотність і запевнення, що він її любить і любитиме завжди:

Чому мені люта доля
Ні в чім не пособить,
За що мене бідолаху,
Із ума ізводить?
Нащо ж було мені тебе
Да так полюбити?
На те хіба, щоби віку Собі вкоротити.

Пісні швидко розлетілися по всій Україні, їх співав кобзар Вересай. Чутко про поета досягли Петербурга. Є. Гребінка надрукував їх в альманасі «Ластівка» (1841): «Голуб», «Пісня», «Повіяли вітри буйні». Поетом зацікавився і меценат української культури Тарновський. Запрошував до себе у Качанівку, знайомив з багатьма людьми: М. Глінка, познайомившись тут з В. Забілою, поклав на музику «Не щєбечи соловейку» та «Гуде вітер вельми в полі». У 1839 р. романси були видані в Петербурзі в «Збірниках музичних п'єс, написаних Глінкою».

У 1842 р. він познайомився з Т. Шевченком, і з цього часу між ними встановлюються дружні взаємини. Т. Шевченко гостював у В. Забіли, намалював його портрета.

Свою кохану В. Забіла ще раз побачив на весіллі її сестри Олександри Білозерської (майбутньої письменниці Ганни Барвінок) 22 січня 1847 р. в с. Оленівці, яка одружувалась із П. Кулішем, а старшим боярином був Т. Шевченко. На весіллі був її брат Василь Білозерський, письменник. Майбутній редактор «Основи». Микола Білозерський, етнограф і фольклорист, ще один брат Люби, був відсутній. Отаких братів мала Любов Білозерська, кохана В. Забіли, якій присвячена вся його лірична творчість.

Після публікації в «Ластівці» збірки «Співи крізь сльози» (19 віршів), виданої коштом Тарновського, для В. Забіли настали роки забуття. Доживав

віку поет на ласкавому хлібі сестри. Помер В. Забіла в листопаді 1869 р. в Борзні. Могила його невідома.

Для української поезії, про що свідчить і творчість В. Забіли, характерний мотив нещасливого кохання. Причиною зламаных доль були не впливи фатуму, а саме майнова нерівність, бо, зрештою, і старий Білозерський віддав свою дочку за багатого.

Особливістю віршів В. Забіли є те, що вони розтягнені, автор не прагне стислості, він намагається вилити все, що в нього на душі. Більшість віршів написана поєднанням чотиристопного з тристопним хореем, знаний як «коломиївкий». Апофеозом любові є вірш «До невірної», де відсторонено висловлений докір коханій, котра не кохала так, як обіцяла. Поезія написана в 1858 р., коли авторові виповнилося 50 років. Це одна з останніх поезій, отже, закінчується поезія тим, з чого й починалася. Гірке кохання зробило його нещасним і самотнім поетом.

Частину поетової спадщини становлять віршовані оповідання («Остап і чорт», «Семенова кобила», «Будяк»), роздуми, послання «До Шевченка», «До невірної», «До коня», «До сина», «На той світ, до батька», притчі або медитації на громадські, моральні, історичні та побутові теми: «Човник», «Сидів я раз над річкою», «Сирота», «Зовсім світ перевернувся», «Маруся», «Багатий і бідний». Єдиний твір, написаний на історичну тематику «Палій».